O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 3

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 3
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

3-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 3
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

ADAPTIV O‘QITISH TIZIMLARINING EVOLYUTSIYASI VA ULARNI SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Mustafoyeva Gulorom Abdujalil qizi

Jizzax politexnika instituti, mustaqil izlanuvchi.

Annotatsiya.

Mazkur maqolada adaptiv o‘qitishning tarixiy evolyutsiyasi hamda uning zamonaviy ta’lim tizimidagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etiladi. XX asr oxirida kompyuter texnologiyalarining jadal rivojlanishi adaptiv o‘qitish tizimlarining yangi bosqichga ko‘tarilishiga zamin yaratdi. Hozirgi davrda esa sun’iy intellekt va mashinaviy o‘rganish texnologiyalarining integratsiyasi ta’lim jarayonini individuallashtirish va dinamik ravishda moslashtirish imkonini bermoqda. Shuningdek, tizimning murakkabligi, ma’lumotlarni qayta ishlash hamda moliyaviy xarajatlar bilan bog‘liq muammolar mavjud bo‘lishiga qaramay, adaptiv o‘qitish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim va istiqbolli yo‘nalishi sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Kalit so‘zlar: adaptiv o‘qitish, personalizatsiyalashgan ta’lim, dasturlashtirilgan o‘qitish, ta’lim texnologiyalari, sun’iy intellekt, mashinaviy o‘rganish.

ЭВОЛЮЦИЯ СИСТЕМ АДАПТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Мустафоева Гулором Абдужалил кизи

Джизакский политехнический институт, независимый исследователь.

Аннотация.

В статье с научно-теоретической точки зрения анализируются историческая эволюция адаптивного обучения и его значение в современной системе образования. Стремительное развитие компьютерных технологий в конце XX века создало предпосылки для перехода систем адаптивного обучения на новый этап развития. В настоящее время интеграция технологий искусственного интеллекта и машинного обучения позволяет индивидуализировать образовательный процесс и динамически адаптировать его к потребностям обучающихся. Несмотря на существующие проблемы, связанные со сложностью системы, обработкой данных и финансовыми затратами, адаптивное обучение рассматривается как важное и перспективное направление повышения эффективности образования.

Ключевые слова: адаптивное обучение, персонализированное обучение, программированное обучение, образовательные технологии, искусственный интеллект, машинное обучение.

EVOLUTION OF ADAPTIVE LEARNING SYSTEMS AND PROSPECTS FOR THEIR IMPROVEMENT BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Mustafoyeva Gulorom Abdujalil qizi

Jizzakh Polytechnic Institute, Independent Researcher.

Abstract.

This article provides a scientific and theoretical analysis of the historical evolution of adaptive learning and its significance in the modern education system. The rapid development of computer technologies at the end of the twentieth century laid the foundation for a new stage in the development of adaptive learning systems. Today, the integration of artificial intelligence and machine learning technologies makes it possible to individualize the educational process and dynamically adapt it to learners’ needs. Despite existing challenges related to system complexity, data processing, and financial costs, adaptive learning is emerging as an important and promising approach to improving educational effectiveness.

Keywords: adaptive learning, personalized learning, programmed instruction, educational technologies, artificial intelligence, machine learning.

Kirish. Adaptiv oʻqitish — bu ta'lim jarayonini har bir talabaning individual ehtiyojlariga moslashtirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. An'anaviy ta'lim usullari yagona, umumiy modelga asoslangan boʻlsa, adaptiv oʻqitish har bir talabaning qobiliyati, oʻrganish uslubi, boshlangʻich bilim darajasi va oʻrganish sur'atini inobatga oladi. Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi — ta'lim mazmuni, metodlari va intensivligini moslashtirish orqali har bir talabaning oʻzlashtirish samaradorligini maksimal darajada oshirishdir. Mazkur yondashuvni amalga oshirishga xizmat qiluvchi vositalar esa adaptiv ta'lim texnologiyalari deb ataladi [1].

Soʻnggi yillarda sun'iy intellekt, bulutli hisoblash, katta ma'lumotlar (big data), dasturiy ta'minot va mobil qurilmalar kabi zamonaviy texnologiyalar adaptiv oʻqitishni joriy etishda muhim rol oʻynamoqda. Ushbu texnologiyalar ta'lim jarayonini individuallashtirish va takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Natijada adaptiv oʻqitish sohasidagi ilmiy tadqiqotlar va amaliyot tobora kengayib, dolzarb yoʻnalishlardan biriga aylanmoqda.

Amerikalik olim Green adaptiv oʻqitish texnologiyalaridan foydalanishni fanlararo tadqiqotlar uchun istiqbolli yoʻnalish sifatida baholaydi. Britaniyalik kibernetika olimi va pedagog Gordon Pask esa adaptiv oʻqitish tushunchasini kibernetika va ta'lim texnologiyalari doirasida ilmiy asoslab bergan. Unga koʻra, ta'lim tizimlari oʻz-oʻzini moslashtira oladigan boʻlishi, ya'ni talabaning javoblari va rivojlanish dinamikasiga qarab oʻqitish strategiyalarini oʻzgartira olishi zarur. Bu esa talabaning bilim va koʻnikmalarini doimiy ravishda baholash hamda ta'lim mazmuni, murakkabligi va shaklini moslashtirishni talab qiladi [8].

Dasturlashtirilgan va adaptiv oʻqitish texnologiyalari XX asrning 1950–1960-yillarida Gordon Pask, B. F. Skinner va Norman Crowder kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ular oʻqitishni tizimli va moslashuvchan tashkil etishga qaratilgan algoritmlar va texnologiyalarni taklif etganlar [8; 10; 3]. 1970-yillarda esa SCHOLAR nomli dasturiy tizimning yaratilishi adaptiv oʻqitishning keng tarqalishiga turtki boʻldi [2].

Adaptiv oʻqitishda ikki asosiy ilmiy maktab — rus va gʻarb yondashuvlari ajralib turadi. Ularning nazariy asoslari va metodologiyasi sezilarli darajada farqlanadi. Rus maktabi Lev Vygotskiy va Pyotr Galperin tomonidan ishlab chiqilgan bosqichma-bosqich aqliy harakatlarni shakllantirish nazariyasiga asoslanadi. Gʻarb yondashuvi esa bixeviorizmga tayanib, oʻquv jarayonini tashqi ragʻbatlantirish va nazorat orqali tashkil etishga urgʻu beradi. Bu yondashuvda oʻquv jarayoni bosqichlarga boʻlinadi va har bir bosqichni muvaffaqiyatli oʻzlashtirgan talaba keyingi bosqichga oʻtadi. Ragʻbatlantirish esa baholar yoki boshqa mukofotlar orqali amalga oshiriladi.

Adaptiv oʻqitish — bu metodologik tamoyillar, oʻqitish jarayonlari va texnologik vositalarni birlashtirgan kompleks yondashuv boʻlib, ta'limni individuallashtirish va oʻquv natijalarini optimallashtirishga xizmat qiladi. P. Kerr adaptiv oʻqitishni "avtomatlashtirilgan, dinamik va interaktiv" ta'lim kontentini yaratishga yoʻnaltirilgan texnologiya sifatida ta'riflaydi [4]. Lowendahl esa uni dinamik va iterativ jarayon sifatida talqin etadi. N. Yalaeva va hammualliflar esa adaptiv til oʻqitishni har bir talabaning ehtiyojlari, qiziqishlari va bilim darajasini hisobga olgan holda individuallashtirilgan oʻquv dasturini shakllantirishga xizmat qiluvchi texnologik metod sifatida izohlaydilar [5].

Shuningdek, ilmiy bazalar — Web of Science, Scopus, Cyberleninka va Elibrary platformalaridagi tadqiqotlar adaptiv oʻqitish tizimlarini loyihalashda talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligini koʻrsatadi. Bu xususiyatlarga boshlangʻich bilim darajasi, oʻrganish uslubi, kognitiv va metakognitiv koʻnikmalar, qiziqishlar, xulq-atvor, yosh va boshqa demografik omillar kiradi. Bugungi kunda adaptiv oʻqitish boʻyicha koʻplab ilmiy sharhlar mavjud boʻlsa-da, uning tarixiy rivojlanish dinamikasini chuqur tahlil qiluvchi, amaliy qoʻllanilishini yorituvchi va istiqbollarini belgilovchi kompleks tadqiqotlar yetarli emas. Mavjud ishlarning aksariyati texnik jihatlarga urgʻu berib, adaptiv oʻqitishning chuqur tarixiy ildizlarini yetarli darajada yoritmaydi. Shu bois mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi — adaptiv oʻqitishning tarixiy rivojlanishini batafsil tahlil qilishga qaratilgan adabiyotlar sharhini amalga oshirishdan iborat.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot doirasida adaptiv oʻqitishning rivojlanish dinamikasini yoritishga qaratilgan kompleks adabiyotlar sharhi (literature review) metodidan foydalanildi. Ushbu yondashuv orqali adaptiv oʻqitishning paydo boʻlishidan tortib, uning zamonaviy amaliy qoʻllanilishigacha boʻlgan evolyutsiyasi tizimli ravishda tahlil qilindi, baholandi va umumlashtirildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — adaptiv oʻqitishning vaqt oʻtishi bilan qanday rivojlanganini batafsil yoritish, muhim bosqichlar, ta'sirchan nazariyalar hamda texnologik yangiliklarni aniqlashdan iborat boʻldi. Ushbu adabiyotlar sharhida adaptiv oʻqitishning shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va zamonaviy ta'limdagi oʻrni oʻrganildi. Tadqiqot davomida adaptiv oʻqitishning rivojlanishiga asos boʻlgan ilmiy qarashlar, muhim tadqiqotlar va texnologik oʻzgarishlar tahlil qilindi. Ayniqsa, uning dastlabki nazariy yondashuvlardan sun'iy intellekt asosidagi zamonaviy adaptiv tizimlargacha boʻlgan evolyutsiyasiga e'tibor qaratildi.

NATIJALAR TAHLILI

Adaptiv oʻqitishning ildizlari antik davrga, xususan, Qadimgi Yunoniston faylasufi Suqrot (mil. avv. 469–399-yillar) faoliyatiga borib taqaladi. Suqrot ta'lim jarayonida interaktiv va shaxsga yoʻnaltirilgan yondashuvni qoʻllagan boʻlib, bu usul keyinchalik "Suqrot usuli" nomi bilan mashhur boʻldi. Ushbu yondashuv oʻquvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini

rivojlantirishga qaratilgan savol-javob jarayoniga asoslangan. Muhimi, Suqrot har bir o‘quvchining javoblari va tushunish darajasidan kelib chiqqan holda savollarni moslashtirgan, bu esa adaptiv o‘qitishning dastlabki ko‘rinishlaridan biri sifatida baholanadi.

Renessans va Ma’rifatparvarlik davrlarida ta’lim nazariyalarida individuallashtirilgan o‘qitish g‘oyalari yanada rivojlana boshladi. Xususan, chex pedagogi Yan Amos Komenskiy (1592–1670) ta’lim jarayonida o‘quvchilarning individual xususiyatlari, qobiliyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish zarurligini ta’kidlagan. Uning ilmiy qarashlari ta’limni insonparvarlashtirish va shaxsga yo‘naltirish tamoyillarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etdi. Komenskiy tomonidan ilgari surilgan g‘oyalar keyinchalik adaptiv o‘qitish konsepsiyasining nazariy asoslarini yaratishga xizmat qildi.

Adaptiv o‘qitish rivojlanishining keyingi bosqichi XX asrning 1950–1960-yillariga to‘g‘ri keladi. Ushbu davrda amerikalik faylasuf va pedagog Jon Dyui progressiv ta’lim nazariyasining yetakchi namoyandalaridan biri sifatida e’tirof etiladi. U ta’lim jarayonida tajribaga asoslangan o‘rganish va o‘quvchining faol ishtirokini muhim deb hisoblagan. Dyui tomonidan ilgari surilgan g‘oyalar ta’limni har bir o‘quvchining ehtiyojlari va qiziqishlariga moslashtirish zarurligini asoslab berdi va bu orqali zamonaviy adaptiv o‘qitish konsepsiyasining shakllanishiga muhim zamin yaratdi.

Adaptiv o‘qitish algoritmlarining rivojlanishida muhim ilmiy hissaga ega bo‘lgan tadqiqotchilardan biri N. Crowder (1921–1998) hisoblanadi. U tomonidan dasturlashtirilgan o‘qitishning murakkab algoritmik modeli ishlab chiqilgan bo‘lib, mazkur model o‘quv jarayonini o‘quvchilarning javoblariga muvofiq ravishda dinamik tarzda moslashtirishni nazarda tutadi. Crowder o‘z tadqiqotlarida ko‘p variantli test topshiriqlaridan foydalanish orqali o‘quvchilarning o‘quv materialini o‘zlashtirish darajasini aniqlagan hamda shu asosda keyingi o‘qitish bosqichlarini belgilagan. Biroq mazkur modelning murakkab tuzilishga egaligi uning amaliyotda keng qo‘llanilish imkoniyatlarini cheklab qo‘ygan.

Adaptiv o‘qitish nazariyasi va algoritmlarini rivojlantirishda G. Pask (1928–1996)ning ilmiy ishlari alohida ahamiyat kasb etadi. U tomonidan ishlab chiqilgan yondashuv o‘quv topshiriqlarini murakkablik darajasi bo‘yicha differensiallashtirishga asoslanadi. Ushbu model o‘quvchilarning individual qobiliyatlari va tayyorgarlik darajasini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini moslashtirishga qaratilgan bo‘lib, ta’lim samaradorligini oshirish uchun optimal kognitiv yuklama va qo‘llab-quvvatlashni ta’minlashga xizmat qiladi.

Adaptiv va dasturlashtirilgan o‘qitish sohasida turli ilmiy maktablar, jumladan, rus va g‘arb tadqiqotchilari tomonidan sezilarli ilmiy natijalarga erishilgan. Xususan, L. N. Landa (1927–1999) ta’lim jarayonlarini algoritmlashtirishga oid yondashuvlarni ishlab chiqqan yetakchi tadqiqotchilardan biri hisoblanadi. U tomonidan taklif etilgan “aqliy harakatlar algoritmi” konsepsiyasi o‘quv faoliyatini tizimli ravishda tahlil qilish va modellashtirish imkonini berib, zamonaviy o‘quv jarayonini loyihalash (instructional design) hamda personalizatsiyalangan ta’lim texnologiyalarining shakllanishiga nazariy asos yaratgan.

A. S. Granitskaya tomonidan ishlab chiqilgan adaptiv o‘qitish modeli esa ta’lim jarayonida individuallashtirish, differensiallash va moslashuvchanlik tamoyillariga asoslanadi. Mazkur yondashuv doimiy diagnostik baholash, variativ o‘qitish strategiyalarini qo‘llash hamda individual pedagogik qo‘llab-quvvatlashni nazarda tutadi. Ushbu modelning amaliyotga samarali joriy etilishi ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning o‘quv faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Biroq mazkur jarayon puxta metodik rejalashtirishni hamda pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini talab etadi.

P. Galperin nazariyasiga ko‘ra, o‘rganish jarayoni tashqi faoliyat va amaliy harakatlarning ichki aqliy faoliyatga transformatsiyasi orqali amalga oshadi. Mazkur yondashuv o‘quvchilarni bosqichma-bosqich rivojlantirish, ya’ni tashqi boshqaruvdan ichki nazoratga o‘tishini ta’minlash zarurligini asoslaydi. Ushbu konsepsiya ta’lim jarayonini tizimli tashkil etish hamda o‘quvchilarda chuqur va mazmunli bilimlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Galperin nazariyasi o‘qitishda bosqichli yo‘naltirish va yuqori darajadagi tafakkur ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun muhim metodologik asos hisoblanadi. Nazariya oltita asosiy bosqichni o‘z ichiga oladi: motivatsion asosni shakllantirish, tushuntirish, tashqi harakatni bajarish, nutqiy mustahkamlash, ichki nutqqa o‘tish hamda aqliy bajarish bosqichi.

Amerikalik pedagog-psixolog Benjamin Bloom ta’lim maqsadlari taksonomiyasini ishlab chiqib, ta’lim jarayonini tizimlashtirishga katta hissa qo‘shgan. Bloom taksonomiyasi bilim darajalarini oddiy eslab qolish va tushunishdan boshlab, tahlil qilish, baholash va yaratish kabi yuqori darajadagi tafakkur bosqichlarigacha tasniflaydi. Ushbu model o‘quv dasturlarini ishlab chiqish, darslarni rejalashtirish va baholash tizimlarini shakllantirishda keng qo‘llaniladi. Shuningdek, Bloom “mastery learning” konsepsiyasini ilgari surib, o‘quvchilar asosiy bilim va ko‘nikmalarni to‘liq egallamaguncha keyingi bosqichga o‘tmasligi kerakligini ta’kidlagan. Uning ilmiy qarashlari hozirgi ta’lim tizimlarida ham dolzarbligini saqlab qolmoqda.

1970–1980-yillarda kognitiv nazariyalar va texnologik taraqqiyot o‘zaro integratsiyalashdi. Bu davrda inson tafakkuri, xotira, diqqat va muammolarni hal qilish jarayonlari bo‘yicha tadqiqotlar keng rivojlandi. Shu bilan birga, axborot texnologiyalari va hisoblash tizimlarining rivoji ta’lim, sun’iy intellekt va inson-kompyuter o‘zaro ta’siri sohalarida yangi imkoniyatlar yaratdi. Kognitiv yondashuvlar asosida inson fikrlash jarayonlarini qo‘llab-quvvatlovchi innovatsion ta’lim texnologiyalari ishlab chiqildi.

1990-yillarning boshlarida adaptiv gipermedia tizimlari shakllandi. Ushbu tizimlar foydalanuvchi modellari asosida axborotni individual tarzda taqdim etish imkonini berdi. P. Brusilovsky va uning jamoasi ushbu yo‘nalishda muhim tadqiqotlar olib borib, foydalanuvchilar uchun moslashtirilgan navigatsiyani ta’minlovchi tizimlarni ishlab chiqdi. Bunday

tizimlar foydalanuvchi ehtiyojlariga mos ravishda kontent va havolalarni shakllantiradi.

Sun'iy intellekt va mashinaviy o'rganish texnologiyalarining ta'limga joriy etilishi adaptiv o'qitishni yangi bosqichga olib chiqdi. Zamonaviy platformalar, masalan, Duolingo va Smart Sparrow, o'quvchilar faoliyati haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilib, individual o'quv trayektoriyalarini shakllantiradi. Ushbu tizimlar real vaqt rejimida o'quv materiallari, o'qitish sur'ati va strategiyalarini moslashtira oladi. Big data va learning analytics texnologiyalari o'quvchilarning o'rganish jarayoni haqida chuqur tahliliy ma'lumotlar olish imkonini beradi. Bu esa ta'lim usullari va o'quv materiallarini individual ehtiyojlarga moslashtirishni yanada samarali qiladi.

Zamonaviy adaptiv o'qitish tizimlari uchta asosiy modelga tayanadi: o'quvchi modeli, kontent modeli va pedagogik model. O'quvchi modeli o'quvchining bilim darajasi, faolligi va natijalari haqida ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Kontent modeli o'quv materiallarini tanlash va moslashtirishga xizmat qiladi. Pedagogik model esa o'qitish strategiyasini, ya'ni materialni qanday shaklda va ketma-ketlikda taqdim etishni belgilaydi. Adaptiv o'qitish individual farqlarni hisobga olishga qaratilgan muhim yondashuv sifatida e'tirof etiladi. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, barcha o'quvchilar adaptiv ta'lim imkoniyatlaridan foydalanishi lozim. Shu bilan birga, adaptiv o'qitish samaradorligi borasida yagona fikr mavjud emas. Ba'zi tadqiqotchilar uni an'anaviy o'qituvchi markazli ta'lim bilan taqqoslash zarurligini ta'kidlaydi. Ayrim holatlarda esa adaptiv tizimlar ta'limdagi ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish o'rniga, uni kuchaytirishi mumkinligi qayd etilgan. Zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi o'quv muhitini rivojlantirish va o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, oliy ta'limda har bir talaba uchun individual yondashuvni ta'minlash muhim vazifaga aylangan.

XULOSA

Adabiyotlar bo'yicha o'tkazilgan keng qamrovli tahlil natijalari adaptiv o'qitish uzoq va boy tarixiy evolyutsiyaga ega ekanligini ko'rsatadi. Uning dastlabki ildizlari qadimgi Yunonistonda shakllangan Sokrat usuliga borib taqaladi. Bugungi kunda esa adaptiv o'qitish yuqori darajada rivojlangan raqamli ta'lim platformalari ko'rinishida namoyon bo'lmoqda. Vaqt o'tishi bilan yuz bergan muhim texnologik taraqqiyotlar natijasida adaptiv ta'lim tizimlari izchil takomillashib, ta'lim oluvchilarning individual o'quv ehtiyojlariga moslashish imkoniyatlarini kengaytirib bormoqda.

Adaptiv o'qitish texnologiyalarining asosiy afzalliklariga motivatsiyani oshirish, ta'lim samaradorligini kuchaytirish, o'qishni tashlab ketish holatlarini kamaytirish kiradi. Biroq COVID-19 pandemiyasi ta'lim tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatib, onlayn ta'lim samaradorligi masalasini yanada dolzarb qilgan. Bundan tashqari, adaptiv ta'lim tizimlarini joriy etishda bir qator muammolar mavjud. Jumladan, ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash murakkabligi, fanlar doirasining cheklanganligi, yuqori moliyaviy xarajatlar hamda texnologik moslashuv darajasining yetarli emasligi ushbu jarayonni qiyinlashtiradi. Ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash bilan bog'liq masalalar, o'quv jarayonini baholashning murakkabligi hamda katta moliyaviy investitsiyalar talab etilishiga qaramay, adaptiv o'qitishning kelajagi juda istiqbolli hisoblanadi. Texnologiyalar izchil rivojlanib borar ekan, adaptiv o'qitish tizimlari har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim tajribasini taqdim etish orqali ta'lim sohasini tubdan o'zgartirish salohiyatiga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sultanov R. R., Babakhodjaeva V. A. Introduction of Artificial Intelligence Algorithms into the Educational Process: Current State and Development Trends // *Acta Education.* – 2023. – Vol. 1, No. 1. – P. 72–78. – DOI: 10.61587/mmit.uz.vi.52.
2. Allamova Sh. Sh. Development and Implementation of an Adaptive Learning Platform Based on Artificial Intelligence Technology // *European International Journal of Pedagogics.* – 2026. – Vol. 6, No. 2. – P. 96–102. – DOI: 10.55640/eijp-06-02-23.
3. Murodova R. Sun'iy intellekt yordamida adaptiv o'qitish trayektoriyalarini loyihalash metodikasi // *Ijtimoiy-gumanitar sohada ilmiy-innovatsion tadqiqotlar.* – 2026.
4. Abdullayev A. Q., Toxirova M. I. Sun'iy intellekt asosida ta'limni individuallashtirishning pedagogik asoslari // *Maktabgacha va maktab ta'limi.* – 2025. – № 12.
5. Murodova R. B. Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning psixologik-pedagogik asoslari // *Psixologiya.* – 2026. – № 1.
6. Lowendahl J. M. et al. Top 10 Strategic Technologies Impacting Higher Education in 2016 // *Research Note G.* – 2016. – Vol. 294732. – P. 15.
7. Marković S. Modeling of Adaptive System for Distance Learning with an Emphasis on Student Profile // *Journal of Education Research.* – 2015. – Vol. 9, No. 3.
8. Pask G. Electronic Keyboard Teaching Machines // *Education and Commerce.* – 1958. – Vol. 24. – P. 16–26.
9. Perrotta C., Williamson B. The Social Life of Learning Analytics: Cluster Analysis and the "Performance" of Algorithmic Education // *Learning, Media and Technology.* – 2018. – Vol. 43, No. 1. – P. 3–16.
10. Skinner B. F. Teaching Machines: From the Experimental Study of Learning Come Devices Which Arrange Optimal Conditions for Self-Instruction // *Science.* – 1958. – Vol. 128, No. 3330. – P. 969–977.
11. Wenger E. *Artificial Intelligence and Education.* – 1987.
12. Xu D., Wang H., Su K. Intelligent Student Profiling with Fuzzy Models // *Proceedings of the 35th Annual Hawaii International Conference on System Sciences.* – IEEE, 2002. – P. 8.